HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כעין דאורייתא תקון ואידך כי אמרינן א)כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון במילתא דאית לה עיקר מה"ת אבל מילתא דלית לה עיקר מן התורה לא מתיב רב אויא ב)[א]מערימין על מעשר שני כיצד אומר אדם לבנו ובתו הגדולים לעבדו ושפחתו העברים הא לכם מעות הללו ופדו בהן מעשר שני זה ג)(ואוכלו בלא חומש) האי שפחה ה"ד אי דאתיא ב' שערות מאי בעיא גביה אלא לאו דלא אתיא ב' שערות הכא במאי עסקינן [ב]במעשר בזמן הזה דרבנן ואמה העבריה בזמן הזה מי איכא והתניא ד)[ג]אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג [ד]אלא בעציץ שאינו נקוב דרבנן אמר רבא ג' מדות בקטן ה)צרור וזורקו אגוז ונוטלו [ה]זוכה לעצמו ואין זוכה [ו]לאחרים וכנגדן בקטנה מתקדשת למיאון ו)[ז]הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין [ח]וכנגדן בקטנה מתגרשת בקידושי אביה הגיעו לעונת נדרים [ט]נדריהן נדר והקדשן הקדש [י]וכנגדן בקטנה חולצת ולמכור בנכסי אביו [כ]עד שיהא בן עשרים: **מתני'** ז)[ל]קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה לפיכך אם רצה הבעל לחזור יחזור [מ]שאין קטן עושה שליח [נ]ואם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה אם רצה לחזור לא יחזור ח)[ס]האומר ט)תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול [ע]הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר י)[פ]האשה שאמרה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקיבלו לה במקום אחר פסול ר' יא)אלעזר מכשיר [צ]הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר: **גמ'** יב)ורבי אלעזר מאי שנא רישא דלא פליג ומאי שנא סיפא דפליג איהו דמדעתיה מגרש קפיד איהי דבעל כרחה מתגרשת יג)מראה מקום היא לו: **מתני'** [ק]הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה התקבל לי גיטי אסורה לאכול בתרומה מיד התקבל לי גיטי במקום פלוני יד)אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום ר"א אוסר מיד: **גמ'** וגיטא מיהא הוי והאמרת רישא לא הוי גיטא לא צריכא דאמרה ליה התקבל לי גיטא במתא מחסיא וזימנין דמשכחת ליה בבבל [ר]וה"ק ליה משקל כל היכא דמשכחת ליה שקליה מיניה

גיטא

מערימין. לפדותו בלא חומש. שאדם מוסיף חומש כשפודה את מעשר שני שלו ואינו מוסיף חומש על של אחרים אם קונהו מחבירו: **ופדו בהן מעשר שני.** ממנו דהוו להו אחרים לגביה והם סמוכים על שולחנו ושלהם שלו שהם חוזרים ונותנים לו: **אלא בזמן שהיובל נוהג.** דבעינן ואיש אל משפחתו תשובו (ויקרא כה): **שלש מדות.** חלוקות בזכיית קטן: **וכנגדן בקטנה.** חשיב לה יודעת לשמור קידושיה ומתקדשת בקידושי אמה או אחיה לדעתה או בקבלת עצמה אם יתומה היא: **למיאון.** שצריכה למאן ואינה יוצאה בלא מיאון דתנן ביבמות (דף קז:) כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן וזו יודעת לשמור היא: **הפעוטות.** תנן בהניזקין (לעיל דף נט.) דמקחן מקח במטלטלין ופרשינן כבר שית כבר תמני: **וכנגדן בקטנה.** משהגיעה לימים הללו משלחה ואינה חוזרת קרינא בה ומתגרשת בקבלת עצמה אפי' קיבל בה אביה קידושין ומת ואע"פ שקידושיה קידושין מן התורה: **הגיעו לעונת נדרים.** שנה אחת לפני נערותה נדריה נבדקין כדתנן במס' נדה (דף מה:) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין ואם ידעה לומר לשם מי נדרה לשם מי הקדישה נדרה נדר והקדישה הקדש: **חולצת.** אם הביאה סימנין ולא אמרי' שומא נינהו אבל קודם הזמן הזה קטנה היא ואין סימניה סימנין ואינה חולצת דאיש כתוב בפרשה טו) ומקשינן אשה לאיש: **למכור בנכסי אביו.** קרקעות: **עד שיהא בן עשרים.** הוי קטן: **מתני' אם רצה הבעל לחזור.** קודם שיגיע גט לידה: **פסול.** דאין רצונו שילעיזו עליו שם וקפידא היא: **הרי היא במקום פלוני.** אינו אלא כמראה מקום שם תמצאנה: **ור' אלעזר מכשיר.** טעמא מפרש בגמ': **גמ' מאי שנא רישא דלא פליג.** רבי אלעזר גבי תן גט זה לאשתי במקום פלוני וקתני פסול: **מדעתיה מגרש.** והדבר תלוי בו איכא למימר קפידא היא ודוקא קאמר ליה אבל איהי דבעל כרחה מיגרשה מנא ידעה דניחא ליה לבעל למיתבי' התם הלכך אינה אלא כמראה מקום שם תמצאנו: **מתני' הבא לי גיטי אוכלת בתרומה.** אם אשת כהן היא עד שיגיע גט לידה: **לאותו מקום.** שכך אמרה לו לא תהא שלוחי לקבלה אלא שם ובגמרא פריך וגיטא היכי הוי הואיל וקיבלו במקום אחר ואפי' כשיגיע שם והא תנן לעיל פסול: **אוסר מיד.** משפירש מאצלה. רבי אלעזר לטעמיה דמכשיר כשקיבלו במקום אחר דמראה מקום היא לו ומשעת קבלה איגרשא לה לפיכך משעה שפירש מלפניה אסורה שמא מצאו חוץ לעיר וקיבלו הימנו: **גמ' וזימנין דמשכחת ליה בבבל.** כיון דהדר אמרה ליה הכי מכלל דלא קפדה אי מקבל ליה בדוכתא אחרינא והאי דקבעה ליה עיקר במתא מחסיא הכי קאמרה לא תהא שלוחי לקבלה להתגרש אני על ידך עד דמטית התם:

דהא

כעין דאורייתא תקון. והא דסגי בהגבהת טפח טז) גבי חבית של שיתופי מבואות אפי' לפירוש הקונטרס יז) דלא קניא הגבהה בעלמא אלא בג' טפחים [א] חשיב ליה כעין דאורייתא כיון דמגביה בר זכייה ויש בה הגבהה קצת: **ופדו בהן מעשר שני.** וא"ת ומאי מהני פדיית קטן והא אין מעשה קטן כלום ובת"כ (פרשת בחקותי) ממעט קטן שאינו פודה מעשר שני ותנן נמי (תרומות פ"א מ"א) חמשה לא יתרומו וקטן חד מנייהו ולעיל בהניזקין (דף נב.) תניא אפוטרופין תורמין ומעשרין משמע אבל קטן לא ומאי שנא פדיית מעשר מתרומה וי"ל דאתיא כמ"ד במס' תרומות (פ"א מ"ג) דהגיעו לעונת נדרים כשם שנדרן נדר כך תרומתן תרומה וכשם שאם תרומה על פיו ומשתרי טבל באכילה ה"נ מתחלל מעשר שני על ידו וא"ת היאך פודה לאחרים הא אפי' למ"ד זוכה לאחרים היינו כשדעת אחרת מקנה אותו לאחרים ופדיית מעשר נהי דחשבינן ליה כזוכה לאחרים מ"מ אין דעת אחרת מקנה אותו לאחרים ע"י זכיית קטן והוי כמו מציאה דלא זכי מדאורייתא וי"ל כיון דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא ותרומתו תרומה וחילולו חילול אם לגבי ממון זוכה לאחרים מן התורה כשדעת אחרת מקנה אותו א"כ לענין חילול מעשר יש לו להועיל אפי' בלא דעת אחרת אבל לרב חסדא דאינו זוכה לאחרים אע"פ שלעצמו זוכה גם בחילול מעשר לא יזכה לאחרים בחילול אע"פ שלעצמו מחלל: **ואמה העבריה בזמן הזה מי איכא.** ה"נ ° יח) הוה מצי למיפרך אי בזמן הזה למה לו להערים [ב] והלא יכול לחלל שוה מנה על שוה פרוטה וחומשה ולמאן דאמר בהזהב (ב"מ דף נג:) דבעינן יט) [אף] בחומשה שוה פרוטה יחלל שוה מנה על חמש פרוטות[ג]: לעיל **צרור** וזורקו זוכה לעצמו. וא"ת והא דתנן במי שמת (ב"ב דף קנו:) זכין לקטן[ד] ואין זכין לגדול[ה] הא קטן גופיה אמר הכא דזכי י"ל דהתם[ו] בפחות מכאן[ז] אי נמי[ח] בקנין חליפין דאין מבחין: **וכנגדן בקטנה חולצת.** פירש בקונטרס שנה אחת לפני נערות כגון בת י"א שנה ויום אחד אם הביאה סימנין חולצת ולא אמרי' שומא נינהו וקשה דרבא גופיה פסיק בסוף פ' יוצא דופן (נדה דף מו.) הלכתא תוך הזמן כלפני הזמן[ט] ומפרש רבינו שמואל כנגדן בקטנה היינו לא הגיע לעונת נדרים[י] קאמר אלא בת י"ב שנה ויום אחד דהא הגעת נדרים של קטן כנגדן באשה גדולה היא[יא] ואין הלשון משמע כן[יב] ואור"ת דאליבא דר' יוסי קאמר רבא הכא דאמרי' בפ' מצות חליצה (יבמות דף קה:) מדברי ר' יוסי נלמד דקטנה חולצת בפעוטות ורבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים[יג] ועוד מפרש דהא דמסיק התם והלכתא עד שתביא שתי שערות כל זה מדברי רבא כלומר לר' יוסי עד שתגיע לעונת נדרים אבל הלכה עד שתביא שתי שערות והא דנקט רבא למילתיה כר' יוסי כדי לעשות כלל שלו ולומר בכולן כנגדו בקטנה ועוד יש לומר דהכא גרסי' רבה דהא מסיק ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ובפרק מי שמת (ב"ב דף קנה.) אמר רבא אמר ר"נ מבן י"ח שנה וליכא למימר דהתם משמיה דר"נ קאמר וליה לא ס"ל דהא מסיק התם דמכללא איתמר ומוכח מעובדא דאתא לקמיה דרבא דפחות מבן עשרים דזבין נכסי כו' דסבר רבא בן י"ח כ): **התקבל** לי גיטי אסורה לאכול בתרומה מיד. הוה לן למימר דאוקי אשה בחזקתה שלא נתגרשה אלא חומרא בעלמא היא שהחמירו חכמים משום דחזקה שליח עושה שליחותו ואע"ג דאין ביד השליח לעשות שמא לא יתן לו[יד] את הגט כמו שאסור בכל הנשים שבעולם כא) אע"ג דכל אחת היא לו בחזקת היתר וגם אין ביד השליח לעשות שליחותו:

גיטא

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל"ח:

ב [מיי' פ"א מהל' תרומות הלכה כו]:

לג ג מיי' פ"י מהל' שמיטה ויובל הל"ט ופ"א מהל' עבדים הל"י סמג עשין פג טוש"ע יו"ד סי' רמז סעי' יד:

לד ד מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל"ט:

ה [טוש"ע חו"מ סימן רלה סעי' א וסי' רמג סעי' טו]:

לה ו מיי' פ"ד מהל' אישות הל"ז [ופי"א מהל' גירושין הל"ז] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' מג סעי' ב וסי' קנה סעי' ג:

ז [מיי' פכ"ט מהל' מכירה הל"א טוש"ע חו"מ סי' רלה סעי' א]:

לו ח מיי' פ"ב מהל' גירושין הלי"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ו:

לז ט מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה א ופ"א מהל' ערכין הלט"ו סמג לאוין רמג טוש"ע יו"ד סי' רלג:

לח י מיי' פ"ב מהל' אישות הלי"ח ופ"א מהל' יבום הלי"ז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קסט סעיף ד וע"ש:

לט כ מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלי"ג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רלה סעי' [א] ט:

מ ל מיי' פ"ו מהל' גירושין הל' ט סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ג:

מא מ מיי' פ"ב מהל' שלוחין הל"ב סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קפח סעי' ג:

מב נ מיי' פ"ב מהל' גירושין הלי"ח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ג:

מג ס מיי' שם פ"ט הל' לג סמג שם טוש"ע שם סעי' מה:

מד ע מיי' שם טוש"ע שם סעי' מז:

מה פ צ מיי' שם הל' לד טוש"ע שם סעי' מט:

מו ק מיי' פ"ט מהל' תרומות הל"א סמג לאוין רכח:

מז ר טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' נ:

מסורת הש"ס

א) [פסחים ל: וש"נ], ב) מעשר שני פ"ד מ"ד, ג) ס"א ל"ג, ד) [קדושין סט. ערכין כט.], ה) [סוכה מז:], ו) כתובות ע. לעיל נט. ב"ב קנה:, ז) קדושין מד: לעיל סג., ח) קדושין ג., ט) [נ"ל תנן], י) [תוספת' פ"ד] ב"ב קסה. קדושין מט., יא) [בסה"מ איתא אליעזר וכן במשנה לקמן], יב) ס"א מ"ש רישא דל"פ ר"א, יג) [קדושין מח: מט. ב"ב קסה.], יד) וקבל במקום אחר ס"א מ"ד, טו) [דברים כה], טז) [עירובין עט:], יז) בקדושין כו. ד"ה בחבילי, יח) [וע' תוספות ר"ה לא: ד"ה וכקש ר"א], יט) [גי' רש"ל. וב"א אין ועי' רש"א], כ) [וע"ע תוס' נדה מו. ד"ה אבל וביאור יותר בתוס' ב"ב דף קנה. ד"ה איתמר], כא) [לעיל סד.],

◆

גליון הש"ס

תד"ה ואמה העבריה וכו' הוה מצי למיפרך. ע' בכורות ד' ל ע"א תד"ה באתריה דר"י:

◆

מוסף רש"י

אין עבד עברי נוהג. דאינו נמכר בזמן הזה (ערכין כט.). **אלא בזמן שהיובל נוהג.** דמצי למקרי ביה עד שנת היובל יעבוד עמך (קדושין סט.). **הפעוטות.** בני תשע ושמונה (כתובות ע.). **מקחן מקח כו' במטלטלין.** אם מכר מטלטלין (לעיל נט.) במטלטלין דוקא אבל במקרקעי לא עד שיביאו שתי שערות או עד שיהא בן עשרים (כתובות ע.). **קטנה כו' אינו גט עד שיגיע גט לידה.** שאין הקטן עושה שליח הילכך לאו שלוחא דידה הוא אלא שלוחא דידיה הוא (לעיל סג.) **דאין שליחות לקטן** הלכך המביאו לה יהא שלוחו של בעל להולכה ויתנהו לה (קדושין מד:).

◆

מוסף תוספות

א. דנפקא ליה מתורת לבוד. רש"י קדושין סה: ובציר מג' לאו הגבהה היא. רש"י כתובות לא. ב. לפטור מחומש. תוס' בכורות ל. ד"ה [ד]באתריה. ג. אלא מסלק לי' בפירכא אחריתי וכו'. תוס' בכורות ל. ד"ה [ד]באתריה. ד. הואיל ואין לו יד לזכות לעצמו ממון שנותנין לו תקנו חכמים שיהא אחר זוכה ומקבל לצורכו. רשב"ם ב"ב קנו: ה. שהרי יכול לזכות בעצמו. שם. ו. בקטן. תוס' הרא"ש. ז. שלא הגיע למידה זו. תוס' הרא"ש: שאינו מבחין בין צרור לאגוז. רשב"א. ח. דכי אמרי' זוכה לעצמו דוקא במטלטלין ודוקא בשהגיעו לידו אבל בהקנאה אחרת כגון אגב. ר"ן. ט. דאינה חולצת עד שתהא גדולה. תוס' נדה מו. ד"ה אבל. י. של קטנה. שיט"ק. יא. דגדלות האשה ממהרת לבא משל איש. רשב"א. יב. דכנגדן בקטנה משמע שהגיעה היא לעונת נדרים דהיינו בת י"א שנה. תוס' הרא"ש. יג. פירוש לרבי יוסי תוס' נדה שם. יד. הבעל. פי' הר"ן.

◆

פסקי רי"ד

שהן קדושי תורה ואע"פ שאין לה דעת דלא בעי' דעת אשה בגט כ"א שתהא ידה חשובה יד שתדע להבחין: ת"ר קטנה שיודעת לשמור גיטה מתגרשת ושאינה יודעת לשמור גיטה אינה מתגרשת ואיזו היא קטנה שיודעת לשמור את גיטה ואסיק רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בר איקא כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר והיינו נותנים לה אגוז ונוטלתו צרור וזורקתו שיש לה דעת להבחין בין זה לזה פי' אם יודעת לשמור את גיטה מתגרשת בקבלתה ואם לאו אינה מתגרשת בקבלתה עד שיקבלנו אביה ופי' המורה דכתיב ושלחה מביתו והלכה מי שמשלחה ואינה חוזרת יצאת זו שמשלחה וחוזרת הכי דרשי' ליה ביבמות פ' חרש הילכך אפילו בקבלת אביה אינה מתגרשת ואינו נ"ל דדוקא גבי ידה הוא דדרשינן התם הכי דלא מהני לה יד לקבל גיטה ואע"ג דלא בעינן דעת אשה בגט יד מיהא בעינן והא לית לה יד אבל אביה אמאי נמעיט לה שלא יקבל את גיטה: אמר רב יהודה אמר רב אסי צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים חפץ ומחזירו ומניחו לאחר שעה זוכה בין לעצמו בין לאחרים פי' שיודע להצניעו ואם שואלין אותו ממנו יודע להחזירו להם כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת היא אמר רב חסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים פי' זכיית הקטן היא מדרבנן ומ"ה אינו זוכה לאחרים עד שיביא שתי שערות שתהא זכייתו מן התורה והלכה כשמואל: אמר רבא שלש מדות בקטן צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים (ובוגרת) [וכנגדן] בקטנה מתגרשת בקדושי אביה פי' יש לה יד להתגרש ואע"פ שקדשה אביה שהן קדושי תורה ואע"פ שאין לה דעת שהיא קטנה עדיין משום דלא בעינן דעת אשה בגט ולא בעינן אלא שתהא ידה חשובה יד וכיון שמבחנת נמי בין אגוז לצרור מבחנת בין גיטה לדבר אחר והילכך מתגרשת בקבלתה. ודוקא אם מת אביה אבל בחייו לא כדפרישית דדוקא נערה ולא קטנה. הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין (ובוגרת) [וכנגדן] בקטנה מתקדשת למיאון פי' זמן הפעוטות פירשנו כבר (נט.) שית כבר שבע כבר תמני כבר תשע כבר עשר כל חד וחד לפום חורפיה וכנגדן בקטנה יתומה א) מתקדשת למיאון פי' הכי תנן ביבמות (קז:) כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן שאין קדושיה קדושין אפילו מדרבנן ואינה צריכה למאן שלא תקנו חכמים קדושין אלא למי שיכולה לשמור קדושיה וזמנה היא כפעוטות וזו צריכה למאן שאם לא מיאנה בקטנותה עד שלא הביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן וצריכה ממנו גט אבל אם היא פחותה מזמן הפעוטות שנתקדשה פחות מבת שש אינה צריכה למאן ואע"פ שהגדילה ולא מיאנה אינה צריכה גט ואי ק' למה שינה רבא זמן מתקדשת למיאון לזמן מתגרשת בקידושי אביה והלא בשניהם שנינו לשון אחד. גבי גירושין תנן הכא וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש ודכותה תנן גבי מיאון בפ' בית שמאי כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן והיכי מצינן לחלק ביניהן. י"ל ששמירת קדושיה היא יותר גדולה משמירת הגט ששמירת הגט אינה אלא לפי שעה שמה צורך לה בשמירתו אינו דבר השוה ממון ואינו אלא לפי שעה כדי שתתגרש בו ואינה צריכה אלא הבחנה בעלמא להכירו ומשום הכי פי' בברייתא איזו היא קטנה שיודעת לשמור את גיטה ומסיק רב הונא בר מנוח כל שמבחנת וכו' אבל שמירת הקידושין צריכה להיות בת דעת שתשמרם יפה ולא תאבדם ובקידושין בעי' דעת אשה הילכך צריך שתהא בת דעת כפעוטות אבל בגירושין לא בעי' דעת אשה

א) גי' רבינו הוא כגי' הרי"ף כאן דזמן מתקדשת למיאון הוא משתגיע לעונת הפעוטות וכמו דמוקי רבינו בסמוך.